

Izbaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
iz v Mariboru z pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 80 k.
" 1/4 . — fl. 50 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 23.

V Mariboru 19. septembra 1867.

Tečaj I.

Pravi kmet.

(Konec.)

Mnoge druge stvari bi se še lahko navedle, ktere so potrebne pravemu kmetu; hočem vendar le samo edno pri-
dajati, kar je posebno v današnjih časih neogibljivo potrebno,
t. j. dobra šolska omika in izobraženje uma. Dokler
je bil kmet neveden in sirov, bil je potlačen, ubog, zaniče-
van. Odreja in omika ste ga vendar tudi v mnogih straneh
osvobodile. Vpeljanje ljudskih šol, v kterih se vsi otroci jim
primernih stvari učijo, je ravno za kmetički stan neizmerna
dobrota postalo in ga je podiglo v enako ravnopravnost z
drugimi bolj čislanimi stanovi. Sicer še dan današnji mnogi
mislijo, da se ni potrebno niti mnogo učiti, niti mnogo znati,
če kdo hoče samo kmet biti; pa mnogo je vendar v tem,
kake si ti ljudje mislijo kmete. Res mnogo ni po-
trebno omike in uma pri delu, ktero tudi lahko vsaka ma-
šina opravi; kteri vendar samo tako dela, tudi ni pravi
kmet; in kteri nič dalje ne ve in ne dela, kot samo vse po
stari navadi, ta v današnjih časih ne more napredovati in
skorej tudi ne obstati. Kakor je delal oče in dedek, je zna-
biti prek in prek zadosti bilo za one čase; naši časi so ven-
dar celó drugi in zahtevajo zatoraj tudi mnogo več od
gospodarja in obrtnika.

Kteri tega ne veruje, naj pogleda na velik napredek, kte-
rega je činilo gospodarstvo v zadnjih stoletjih. Hočemo ga
v kratkem navesti: Razširilo se je sploh sejanje krompirja,
kteri mnogo milijonov ljudi hrani; vpeljala se je živinoreja
v blevih z deteljo, sejanje bele in rumene pese (burgunške
repe, Runkelrübe), po čemur se je živinoreja za dve tretine
pomnožila; iznašli so se lajši in boljši plugi, brane; napra-
vile so se mašine, s kterimi se mlati, seje, kosi, in še mnoge
druge gospodarstvu zelo hasnovite mašine, po kterih se ne
odstranijo samo mnogi in veliki stroški, temoč se tudi olajša
poljedelstvo; napeljeva se voda iz mnogega zemljišča po od-
tokih in se tako pridobi mnogo zemlje za obdelovanje; zbolj-
šala so se gnojšča in sploh pripravljane gnoj; rabi se
nov zelo hasnovit gnoj: koščena moka, gvano itd., po kterem
so se pridelki poljedelstva zelo poboljšali in pomnožili; vpeljalo
se je sejanje novih zelo hasnovitih gospodarskih stvari, p.
tobaka, mela; podigla se je sviloreja; zboljšala živinoreja,
bčelarstvo in mnoge druge stvari. Moramo res po pravici
reči, da skoraj ni oddelka v gospodarstvu, v kterem se ni
posredno ali neposredno zelo napredovalo.

Od kod pa dojdejo in so došli vsi ti napredki? Gotovo
ne iz nevednosti, nemislečnosti in da se je držalo starega
kopita; temuč iz premišljevanja, prevdarjanja in dobrega
spoznanja!

Ob času naših dedov in prededov je kmet lahko dobro
živel, brez da bi se bil mnogo učil. Poljedelstvo je še bilo sploh
v zibki; zemljišča so se dobivale še jako dober kup; obresti
najemnine, plačila težakov in sploh potreboče so bile še zelo
male. To je zdaj vse drugače; cena zemljišč in težakov pla-
čila so trikrat več. Iz vsega tega sledi, da gospodar mora
trikrat več pridelati, če hoče izhajati. Mora si zatoraj vsak
gospodar zelo prizadevati, da si, kar le mogoče, malo stroškov
dela, in kakor le more, za obilno žetev skrbi. Pri tem pa je potrebno
mnogo premišljevanja, opazovati in prerajtovati, da, gotovo veliko
več, kakor je to treba marsikteremu delavcu v fabrikah ali obrt-
niku. — Tako mora pravi kmet pred vsem drugim dobro
znati, kaka prst se nahaja na njegovem zemljišču, da potem

presoditi more, kaka zelišča na njem naj bolj rastejo. Potem
še le presoditi zamore, kako ga obdelavati, gnojiti in
kake zelišča na njem poredoma sejati. Vsak kraj ima tudi
svoje posebne sposobnosti, to pa se mora dobro znati, če
hočeš mnogo dobička pridelati; tudi vsako zelišče ima svoje
posebne potreboče in prinaša samo tedaj mnogo dobička,
kedar se one dobro spozna in se po njih ravna.

Pravi kmet dobro ve, da si vso gospodarstvo naj bolj
povzdigne, če si priskrbi mnogo krme in izredi mnogo živine.
Mnogo krme daje mnogo gnoj, gnoj pa je prava moč
vsega kmetovanja.

Starokopitneži so še zmirom zadovoljni s slabo krmo, s
zločestimi travniki, pašami in s praho. Pretehtajoči kmet pa
naskoro spozna, da si na njivi, na ktero vseje detelje,
pese in kuruze za krmo, več senine vrednosti pridelal, kot
na jednako velikem travniku, in da si zatoraj tudi v razmeri
več živine redi in več gnojja napravi. — On računa, — in
to je prva skušnja dobrega inumnega gospodarja. Brez raču-
nenja, merenja, vaganja se ne more dobro opazovati, se ne
more na tanko pogledati v gospodarske potreboče. Če kmet
začne računati, mora gotovo tudi začeti segati po napredku
v gospodarstvu in ga mora rabiti v svojo korist. Staro kopito
nima večega neprijatelja, in vpeljanje novih stvari nima
boljšega in zanesljivejšega prijatelja in skušnje kakor raču-
nenje. Ako si kmet izračuna, da si z boljšim plugom svojo
delo hitreje in bolj opravi, in toraj toliko in toliko časa in
delavnih moči prihrani, si ga bo naskoro kupil, kajti se
mu stroški za njega v kratkem povrnejo. On si bo v krat-
kem izrajtal, da mu denarji dobre obresti prinašati morajo,
s kterimi si je popravil gnojšče, kupil mavca, različnega
dobrega orodja ali dobrih gospodarskih knjig in čas-
nikov.

Sicer kmet navadno ne bere rad, nima tudi mnogo časa
za to; prosto unice vendar za to vsak lahko najde, če le hoče;
in človek, kteri pretehtovati ve, gre tudi rad dalje po tej poti,
da si priskrbi nekoliko poduka in zve skušnje drugih.

K vsemu temu je vendar pred vsem drugim potrebna
dobra šolska omika; onaje silna moč, ktera še le čini,
da kmet umeje svoj posel (svoje delovanje). — Ravno
kakor mora prit fant, kteri hoče biti obrtnik, k dobremu
mojstru za učerca, ravno tako bi morali stopiti fantje,
kteri hočejo biti dobri gospodarje, v šolo k dobrim gospo-
darjem; in ko bi se pri tem že bili nekoliko naučili, bi še
moral potovati, da vidijo, kako se tudi dela v drugih krajih
in pri drugih unnih gospodarjih; in tako dobro skušeni bi se
še le morali vrtiti na svoje posestvo. Bogati kmetički sini
bi pa tudi morali obiskovati dobre kmetičke šole, v kterih
bi se naučili za celo svoje življenje naj koristnejših stvari.
Tukaj se še le učijo svoj pravi poklic dobro poznati; tukaj
si prilastijo potrebnih naravnih znanost in se naučijo po
svojem opazovanju vsa važna zboljšanja in napredke v go-
spodarstvu in kako te rabiti.

Če pa kmetički sin takih šol ne more obiskovati,
naj bere marljivo v veliki knjigi narave; naj opazuje mno-
govrstno in čuležno bitje in življenje narave, ktera bo njegova
delavnica. Prviden mladeneč kmečki bo vse žile napenjal,
da postane prvi kmet, ker pravi kmet je spreviden, svo-
boden in srečen mož.

T.